

Genomförande av funktionella ändringar i Lilla kyrkan i samband med renoveringen av vattenskadan

GKR 21.03.2024 § 33

Beredning	Förvaltningsdirektör Sari Mankinen, tfn 0400 156 257 Fastighets- och anskaffningschef Krista Eloneva, tfn 040 4889 009
Redogörelse	Gemensamma kyrkofullmäktige i Borgå kyrkliga samfällighet antecknade vid sitt sammanträde 10.12.2020 i beslutet om verksamhetsplanen och budgeten följande konkreta mål som gäller utvecklingen av området kring domkyrkan: "Samtidigt är det bra att utveckla möjligheterna för mångsidig användning av lilla kyrkan". På våren 2023 tillsattes gruppen för utveckling av området kring Domkyrkan vars uttryckliga uppgift är att bereda och planera utveckling av området kring Domkyrkan för gemensamma kyrkorådet. I gruppen medverkar representanter för båda församlingarna (tjänsteinnehavare och förtroendevalda), ledningen för den kyrkliga samfällighetens fastighetsväsende och kommunikation samt representant för Borgå stift (biskop Bo-Göran Åstrand). Den 13 november 2023 skedde en omfattande vattenskada i Lilla kyrkan när sprinklerrörens hållare gick sönder och uppskattningsvis 60 000 liter vatten hann rinna till sakristian innan räddningsverket var på plats och lyckades stänga vattnet. Därför har man varit tvungen att öppna golvet i sakristian och kyrkan och för närvarande torkas och rengörs utrymmet. Både från anställdas och förtroendevaldas håll har det kommit tryck att utreda anteckningen från budgetsammanträdet 10.12.2020 om funktionell utveckling av Lilla kyrkan i detta sammanhang. Det är bland annat möjligt att göra tekniska satsningar naturligt gömt under den rivna golvstrukturen. Gruppen för utveckling av området kring Domkyrkan bad kyrkoherdarna och fastighetschefen bereda ett projekt om servicedesign om utvecklingen av Lilla kyrkan för att uppfylla paragrafen om att höra och påverka i kyrkolagen och för att precisera konkreta önskemål om utveckling. Projektet genomförs av Solita. Dessutom arkitekt uppgör Ulla Rahola en kulturhistorisk utredning på basis av vilken kan föras diskussioner med bl.a. Museiverket. I investeringsplanen för 2024 har det reserverats ett anslag på sammanlagt 120 000 euro för funktionella ändringar i lilla kyrkan. Fastighetschefen presenterar situationen med Lilla kyrkan vid sammanträdet och berättar kortfattat hur projektet om servicedesign framskrider. Församlingarnas behov av utrymmen följs aktivt i ledningsgruppen inom samfällighetens förvaltning tillsammans med kyrkoherdarna och vid behov görs ett förslag på att det ordnas ersättande utrymmen.
Föredragande	Förvaltningsdirektören:
Beslutsförslag	Gemensamma kyrkorådet beslutar att det är vettigt att främja genomförandet av funktionella ändringar i samband med renoveringen av

vattenskadan. Gemensamma kyrkorådet konstaterar de anslag som har reserverats för projektet och antecknar för kännedom att beslutet innebär att Lilla kyrkan är ur församlingsbruk minst ca ett kalenderår.

Beslut

Gemensamma kyrkorådet beslutade att det är vettigt att främja genomförandet av funktionella ändringar i samband med renoveringen av vattenskadan. Gemensamma kyrkorådet konstaterar de anslag som har reserverats för projektet och antecknar för kännedom att beslutet innebär att Lilla kyrkan är ur församlingsbruk minst ca ett kalenderår.

GKR 22.05.2025 § 58

Beredning

Förvaltnings- och ekonomidirektör, Timo Tulisalo, tfn 0400 156 257
Fastighets- och anskaffningschef Krista Jussila, tfn 040 4889 009

Redogörelse

Efter vattenskadan i Lilla kyrkan gjordes det ett projekt om servicedesign för att genomföra funktionella ändringar i Lilla kyrkan. Med hjälp av projektet har arkitektbyrå Livady fortsatt byggprojektering. Som stöd för byggprojekteringen har man också haft den av arkitekt Ulla Rahola uppgjorda byggnadshistoriska utredningen. Dessa utredningar kan läsas före sammanträdet på mötesunderlaget Teams.

Byggprojekteringen har letts som tjänstemannaarbete på basis av dessa dokument och församlingarnas funktionella mål. I byggprojekteringsfasen har det redan förts förhandlingar och vägledningsmöten med myndigheter (Borgå stads byggnadstillsyn, arbetsgruppen för bygglovsärenden i Gamla Borgå (VaPoRaT), Museiverket, Kyrkostyrelsen), eftersom de planerade funktionella ändringarna är delvis både underställda bygglov och väsentliga ändringar i en skyddad kyrkobyggnad som kräver ett tillstånd från Kyrkostyrelsen. I alla betydande ändringsarbeten i skyddade kyrkobyggnader hörs dessutom Museiverket.

Byggprojekteringen har lett till tre olika versioner av funktionella ändringar i Lilla kyrkan. I alla versioner är den styrande tanken att flytta WC-utrymmena på kyrkbacken till en separat nybyggnad. Utkastversionerna finns som bilaga till föredragningslistan och fastighets- och anskaffningschefen presenterar dem till nödvändiga delar vid sammanträdet.

Utkasten har presenterats i sammanträdet av gruppen för utveckling av området kring Domkyrkan den 12.5 och utvecklingsgruppens utlåtande finns som bilaga till föredragningslistan.

BKA:

Det kan konstateras att funktionella ändringar i Lilla kyrkans utrymmen har betydande konsekvenser för barn. Den egentliga konsekvensanalysen tilläggs till förslaget för gemensamma kyrkorådet innan utlåtanden om valda utkastversioner begärs av myndigheter.

Föredragande

Förvaltnings- och ekonomidirektören:

Beslutsförslag

Gemensamma kyrkorådet beslutar begära utlåtanden om bifogade utkastversioner av församlingsråden. Det begärs att i utlåtanden förs fram

speciellt hur församlingens verksamhetsmål inverkar på lösningar av lokaler och möbler och konsekvenser för barn

Beslut

Enligt beslutsförslaget och diskussionen formulerade ordföranden för gemensamma kyrkorådet följande text som antecknades som beslut:

- 1) Gemensamma kyrkorådet framförde tack för att Lilla kyrkans historia respekteras genom att återställa dess ursprungliga drag; i byggprojekteringen har beaktats orgelläktare enligt 1800-talet, att orgeln placeras på det ursprungliga stället, att golvet från 1800-talet återställs, att golvplankor i sakristian bevaras och att bänkarnas ursprungliga kortändar utnyttjas vid eventuell planering.
- 2) För församlingsråden ordnas en gemensam aftonskola 10.6.2025 före församlingsrådets sammanträden. I aftonskolan presenteras materialet för byggprojekteringen.
- 3) Församlingsråden ombeds välja det mest ändamålsenliga alternativet av de bifogade utkasterna A, B och C och utvärdera valet speciellt ur församlingsverksamhetens synpunkt.
- 4) Församlingsråden ombeds uttrycka övriga eventuella långsiktiga funktionella behov.

Finska församlingens utlåtande

SN 10.6.2025 § 50

Redogörelse

Församlingsråden bads avge utlåtanden om renovering av Lilla kyrkan efter vattenskadan. För församlingsråden ordnas en gemensam aftonskola samma kväll som sammanträdet 10.6.2025 kl. 18 i festsalen i församlingshemmet på Lundagatan och därför börjar församlingsrådets egentliga sammanträde undantagsvis först kl. 19.

På församlingsrådets Teams-kanal finns till påseende tre grundritningar för tre alternativ för byggprojekteringen, A, B och C:

- I A-versionen har bevarats flera kyrkbänkar från 70-talet i bakdelen av kyrkan – då finns det inte lika mycket utrymme för lösa stolar (ryms 96) men omformbarheten kunde ökas i någon mån
- I B-versionen har bänkarna från 70-talet placerats i bakdelen mitt emot varandra med tanken att man också kunde följa det som sker på lekplatsen – det skulle rymmas 113 lösa stolar och omformbarheten kunde ökas bra
- I C-versionen har inte bevarats alla nuvarande bänkar från 70-talet utan det används endast lösa stolar – det skulle rymmas 113 av dem och hela kyrkoutrymmet kan tömmas vid behov, då omformbarheten skulle genomföras i sin helhet

Anställdas funktionella synpunkter

Från anställda i båda församlingarna ombads också kommentarer om planerna som bakgrund för församlingsrådets utlåtanden, speciellt ur funktionella synvinklar. Måndag den 26.5.2025 kl. 15–16 ordnades båda församlingarnas gemensamma extra arbetarkonferens där fastighets- och anskaffningschef Krista Jussila presenterade planer för renovering av Lilla kyrkan. Dessutom hade anställda möjlighet att ta del av planerna i Teams

och rösta på det alternativ som de ansåg vara den mest fungerande och kommentera dem.

Nedan finns ett sammandrag av diskussionen som fördes om planalternativen på församlingarnas gemensamma arbetarkonferens och på Teams-kanalen samt röstningsresultatet.

- I sakristian behövs ingen separat minikök eftersom ett större ska komma till tamburen, i stället för det till sakristian en liten toalett för personalens bruk
- Önskan är att en allmän toalett också bevaras i tamburen också i den slutliga lösningen, fast det skulle finnas en separat wc-byggnad
- Orgeln har skyddats, man är bekymrad över dem, likaså ska man säkra med en expert att orgelns klang inte lider av kapsling till vindsutrymmet – pipverket ryms inte till kyrkoutrymmet när orgeln har lyfts till läktaren
- I den planerade stolsmodellen finns ingen ställning för sångböcker men det är möjligt att skaffa påsar för sångböcker av tyg till dem – vilket behov finns det av dem?
- Lekplatsen ligger bak till vänster under läktaren, på det området måste speciellt mycket satsas på ljudisoleringen
- Till kyrkorummet önskas flyttbara soffor.
- Det anses speciellt viktigt att det skulle vara möjligt att ordna kyrkokaffe i Lilla kyrkan i framtiden –därför önskas relativt permanent en rimlig mängd bord i bakdelen av kyrkan.
- I anslutning till hela kyrkbacken är man också fundersam över möjligheterna med och behoven av Brobacksstugan i framtiden, liksom ventilationssituationen i hela nedre våningen där

Röster som inkom inom tidsfristen fördelades mellan planalternativen B och C som båda fick 11 röster.

Funktionella synpunkter från diskussionen i Samarbetsgruppen

Diskussionen fortsatte ännu vid samarbetsgruppens möte (finska församlingens ledningsgrupp) 5.6.2025, då följande synpunkter framfördes:

- Sakristian är inte i första hand ett diskussionsrum.
- Det skulle vara bättre att ordna förvaring av katafalker i möbelförrådet under trappor till läktaren i stället för sakristian så att man får tillräckligt med förvaringsutrymme för antependier, albor och övriga textilier.
- I sakristian behövs en tillräckligt stor bordsskiva för presentation av nattvardsutrustning och för att skriva samt dator och printer.
- I köket behövs ganska stora kokplattor (2 st.) för förberedelse för servering av glögg och saft och för att hålla maten varm.

- I köket behövs tillräckligt med förvaringsutrymme för servis för 60 personer (muggar, brödassietter, soppskålar, glas, bestick osv.)

Synpunkter för församlingsrådet för att avge utlåtande

Det är viktigt att församlingsrådet i sitt utlåtande bedömer församlingens funktioner på lång sikt, då riktpunkten är församlingens funktionella behov om 30 eller till och med 50 år. I så fall är en möjlig scenario att den kyrkliga samfälligheten knappt har andra funktionella lokaler än området kring domkyrkan och området på Näsebacken med begravningskapell och kontorsutrymmen, när medlemsantalet minskar och ekonomin stramas åt.

Därför ska utgångspunkten för planeringen vara mångsyssleri och omformbarheten av lokalerna, som möjliggör väldigt många slags verksamhet i Lilla kyrkan. Till exempel fasta bänkar stör förutom mångsidiga verksamhetsbehov också stora körövningar. Båda dessa behov beskrevs under projektet om servicedesign.

Gemensamma kyrkorådet fäste lämpligt uppmärksamhet vid att Lilla kyrkans historia respekteras genom att återställa dess ursprungliga drag. Dessa är orgelläktare enligt 1800-talet, att orgeln placeras på det ursprungliga stället, att golvet från 1800-talet återställs, att golvplankor i sakristian bevaras och att bänkarnas ursprungliga kortändar utnyttjas vid eventuell planering.

Lilla kyrkans bänkar har inte historiskt värde med undantag av en del av deras kortsidor. Dessa kunde utnyttjas bl.a. på väggar för att beskriva tät disponerade tidigare bänkar, som den moderna människan hade svårt att rymmas till eftersom från och med 1896 har finländarnas medellängd vuxit med cirka 12 centimeter.

Altaret har alltid en central ställning i kyrkorummet. I Finlands evangelisk-lutherska kyrkans gudtjänstsguide nämns dock inte att kyrkan eller altaret är heliga utan den heliga och världsliga rollen framställs innanför varandra. Kyrkorummet är både församlingens hem (domus ecclesiae) och Guds bo (domus Dei).

Kyrkobyggnaden är framför allt ett ställe för att möta Gud. Gud bor inte i handgjorda ställen men lutherska kristna tror att Gud är närvarande i ordet och sakramenten, där två eller tre samlas i hans namn.

I planerna har klokt utgått från att altarringen är lätt flyttbar som ökar kyrkans mångsidighet. Samtidigt finns det grund att fundera på att minska det nuvarande altarbordet och möjliggöra flyttbarheten av det.

Teologiskt är det viktigt att altaret alltid är i kyrkorummet men dess ställe kan flyttas vid behov. Det har hittats goda lösningar på detta i lösningar på funktionella ändringar i gamla kyrkor på olika sidor av Europa.

En fungerande lösning har genomförts t.ex. i Heilig Kreuz-Kirche i Berlin där det ordnas väldigt många slags verksamhet i kyrkorummet. Där finns ett litet flyttbart altare som med sitt väsen alltid påminner om kyrkans domus Dei-karaktär fast lokalen kan hyras ut också för att hålla utomstående seminarier och konserter.

När altaret planeras är det viktigt att också beakta dopfunten och hur den disponeras (den behöver inte nödvändigtvis vara permanent framme i

kyrkan). Dessutom är det bra att reservera ett eventuellt kredensbord för nattvard och flyttbar pulpet av lätt konstruktion. I planeringena av altaret hör naturligt också lösningar som gäller altarringen som man har kunnat beakta vid planeringen.

Altarlösningen i Lilla kyrkan ska grunda sig på en teologisk grundtanke som genomförs konsekvent i inredning i alla fall. För att hitta en teologisk planeringslinje för altaret, dopfunten och pulpeten är det viktigt att också höra kyrkoherdarna i båda församlingarna.

I det nuvarande altaret finns anteckningar med blyertspenna som snickare har gjort som daterar dess nuvarande form till 1950-talet men i det har utnyttjats klart äldre virke. Skulle det vara möjligt att också utnyttja detta virke när nya eller förnyade möbler tillverkas och så respektera historiska lager.

Det är viktigt att församlingsrådet för fram sina åsikter på basis av det som de har hört under aftonskolan före sammanträdet och väljer det mest ändamålsenliga alternativet av de bifogade utkasten A, B och C och utvärdera valet speciellt ur synvinkeln av församlingens verksamhet. Dessutom ska det också framhäva verksamhets eventuella behov på längre sikt.

Beslutsförslag

Församlingsrådet

1. diskuterar materialet av färplaner som presenterats vid aftonskolan och det funktionella synpunkter som anställda har framfört om dem.
2. väljer det mest ändamålsenliga alternativet av de bifogade utkasten A, B och C och utvärderar valet speciellt ur synvinkeln av församlingens verksamhet.
3. avger utlåtande om övriga eventuella funktionella behov på längre sikt och sänder dessa till gemensamma kyrkorådet för kännedom.

Paragrafen justeras vid sammanträdet.

Behandling av ärendet

Församlingsrådet förde livlig diskussion om ärendet.

Församlingsrådet ansåg att det är viktigt att idén av omfrombar lokal som kom fram under projektet om servicedesign genomförs. Synerna fördelades mellan alternativ B och C och man ville välja en lösning som tar olika syner på beaktande, det vill säga alternativ B på villkor att bänkarna och ringen är avtagbara och flyttbara.

Dessutom fick tanken på en flyttbar dopfont och flyttbar altare som är mindre än det nuvarande och som byggs genom att gammal material utnyttjas understöd.

Beslut

Församlingsrådet

1. diskuterade materialet av färplaner som presenterats vid aftonskolan och det funktionella synpunkter som anställda har framfört om dem.
2. valde det mest ändamålsenliga alternativet av de bifogade utkasten A, B och C och utvärderade valet speciellt ur synvinkeln av församlingens verksamhet. Församlingsrådet ansåg att det är viktigt att idén av omfrombar lokal som kom fram under projektet om servicedesign

genomförs och valde alternativ B på villkor att bänkarna och ringen är avtagbara och flyttbara.

3. avgav utlåtande om övriga eventuella funktionella behov på längre sikt och sänder dessa till gemensamma kyrkorådet för kännedom. Tanken på en flyttbar dopfont och flyttbar altare som är mindre än det nuvarande och som byggs genom att gammal material utnyttjas fick understöd.

Paragrafen justerades vid sammanträdet.

Svenska församlingens utlåtande

FR 10.6.2025 § 58

Gemensamma kyrkorådet ber 22.5.2025 församlingsråden avge utlåtande om planerna för förverkligandet av funktionella ändringar i Lilla kyrkan i samband med renoveringen av vattenskadan. Samfällighetens fastighets- och anskaffningschef Krista Jussila kommer att presentera planerna för renoveringen av Lilla kyrkan vid ett infotillfälle 10.6.2025, dvs samma kväll som församlingsrådets möte äger rum. Infotillfället ordnas i festsalen i Församlingshemmet på Lundagatan. Församlingsrådet torde ta del av planerna för renoveringen av Lilla kyrkan och avge utlåtande.

Beslutsförslag

Församlingsrådet avger utlåtande om planerna för renovering av Lilla kyrkan.

Beslut

Församlingsrådet föreselår för gemensamma kyrkorådet att man väljer skiss B dock så att bänkarna inte är golvfasta utan flyttbara. Församlingsrådet anser att skiss B på ett funktionellt sätt beaktar såväl behovet av en mångsidig användning av kyrkorummet och samtidigt beaktar Lilla kyrkans historiska värde. Ärendet justerades omedelbart

GKR 12.06.2025 § 71

Beredning

Förvaltnings- och ekonomidirektör, Timo Tulisalo, tfn 0400 156 257
Fastighets- och anskaffningschef Krista Jussila, tfn 040 4889 009

Redogörelse

Utkastversioner A, B och C har presenterats för och kommenterats av församlingarnas anställda och församlingsråden. På basis av kommentarerna ansågs den bästa utkastversionen vara alternativ B men till den önskades ändringar.

De viktigaste önskade ändringarna:

- det önskas att till sakristian och vapenhuset lämnas ett wc-utrymme fast det inte uppfyller tillgänglighetskraven också i den slutgiltiga lösningen. Wc-utrymmen inomhus betjänar bäst anställda och bl.a. familjer med små barn.
- I utkasversion B blir det några bänkrader under läktaren och en räckelösning som tidigare har avgränsat altarområdet till användning. Det önskas att dessa är avtagbara.

BKA:

Det kan konstateras att funktionella ändringar i Lilla kyrkans lokaler har betydande konsekvenser för barn.

Kartläggning av konsekvenserna:

Båda församlingarnas ungdomar har gjorts delaktiga i bestämning av målen under projektet om servicedesign och om idéerna från servicedesign ordnades en öppen enkät på nätet.

Identifiering av konsekvenserna:

Kyrkans verksamhet för barn och unga är oftast förmånlig eller avgiftsfri och stöder då också mindre bemedlades välbefinnande och upplevelse av delaktighet.

Omformbar kyrkorum som lämpar sig till olika situationer och evenemang betjänar den verksamhet som man i varje enskilt fall vill erbjuda. Då kan man också separat erbjuda verksamhet som riktas till barn och unga i lokalen. I anslutning till restaurering av kyrkorummet kan beaktas speciella tekniska lösningar som främjar barnens delaktighet (bl.a. en separat lekplats med utrustning) också vid sådan verksamhet som inte direkt har riktats till barnen. Den valda utkastlösningen med bänkar som delvis bevaras stöder barnens jämlika deltagande i verksamheten i kyrkan. I anslutning till restaureringen kan man beakta tillgängligheten av lokaler, utrustning och tjänster.

Föredragande

Förvaltnings- och ekonomidirektören:

Beslutsförslag

Gemensamma kyrkorådet beslutar

1) att begära arkitektbyrån att uppdatera utkastversion B så att bänkarna och räcket som bevaras är avtagbara när man vill och så att ett litet wc-utrymme lämnas till både vapenhuset och sakristian. Det begärs att övriga saker som församlingsråden har uttalat sig om beaktas i separata planer för lösören och utrustning.

2) ge fastighets- och anskaffningschef fullmakt att efter uppdateringen begära ett utlåtande om planerna på basis av utkastversion B från Museiverket.

Beslut

Gemensamma kyrkorådet beslutade

1) begära arkitektbyrån att uppdatera utkastversion B så att bänkarna och räcket som bevaras är avtagbara när man vill och så att ett litet wc-utrymme lämnas till både vapenhuset och sakristian. Det begärs att övriga saker som församlingsråden har uttalat sig om beaktas i separata planer för lösören och utrustning.

2) ge fastighets- och anskaffningschef fullmakt att efter uppdateringen begära ett utlåtande om planerna på basis av utkastversion B av Museiverket.

Paragrafen justerades vid sammanträdet.

GKR 13.11.2025 § 124

Beredning

Förvaltnings- och ekonomidirektör, Timo Tulisalo, tfn 0400 156 257
Fastighets- och anskaffningschef Krista Jussila, tfn 040 4889 009

Prot. just.

Redogörelse	Museiverket har inlämnat ett utlåtande om funktionella ändringar i Lilla kyrkan 5.11.2025. I sit utlåtande förordar Museiverket de ändringar som ska göras. Materialet om begäran av utlåtande med utlåtandet finns som bilaga till föredragningslistan. Villkoren i utlåtandet beaktas vid fortsatt planering och när projektet framskrider. De ändringar som har planerats till Lilla kyrkan är väsentlig ändring av skyddad kyrklig byggnad som avses i 3 kapitel 21 § i kyrkolagen (652/2023), till vilken gemensamma kyrkofullmäktige ska ansöka om tillstånd av Kyrkostyrelsen. Enligt preliminära uppgifter från byggnadstillsynen i Borgå kräver ändringarna också byggtillstånd.
Föredragande	Förvaltnings- och ekonomidirektören:
Beslutsförslag	Gemensamma kyrkorådet föreslår att gemensamma kyrkofullmäktige ansöker om tillstånd av Kyrkostyrelsen för en väsentlig ändring som genomförs i Lilla kyrkan (KL 3:21).
Beslut	Gemensamma kyrkorådet beslutade föreslå att gemensamma kyrkofullmäktige ansöker om tillstånd av Kyrkostyrelsen för en väsentlig ändring som genomförs i Lilla kyrkan (KL 3:21).
GKF 04.12.2025 § 30 13/03.03/2024	
Beslutsförslag	Gemensamma kyrkofullmäktige ansöker om tillstånd av Kyrkostyrelsen för en väsentlig ändring som genomförs i Lilla kyrkan (KL 3:21). Denna paragraf justeras omedelbart.
Beslut	Beslutsförslaget godkändes. Denna paragraf justerades omedelbart.